

PETAR RUNJE

SENJSKI KANONIK I TISKAR TOMAS KATRIDARIĆ

Petar Runje
Nova cesta 7
HR 47300 Ogulin

UDK: 262.1-05 Katridarić, T.
655.4-05 Katridarić, T.
Izvorni znanstveni članak
Ur.: 2005-04-15

Autor donosi nekoliko novih arhivskih podataka o Tomi Katridariću, svećeniku i senjskom kanoniku. T. Katridarić je jedan od djelatnika u drugom razdoblju (1507. i 1508. godine) senjske tiskare, a uz svećeničke službe i obveze bio aktivni sudionik u javnom i društvenom životu grada Senja i Monarhije.

Kako je mnogo toga nepoznato o našim prvim tiskanim knjigama te o ljudima koji su sudjelovali u njihovu objavljivanju, svaki pa i najmanji, novi arhivski podatak, može dobro doći u osvjetljavanju tog još dovoljno nepoznata područja. Prva tiskara (koliko je danas poznato) na području Hrvatske bila je ona u Senju. Tiskara je, koliko se danas zna, radila u dva vremenska razdoblja: u zadnjem desetljeću 15. st. i u prvom desetljeću 16. stoljeća. Iz prvog razdoblja rada senjske tiskare poznate su dvije tiskane knjige *Misal* (1494.) i *Spovid općena* (1469.). U tom razdoblju ne spominje se Tomas Katridarić.

O Tomasu Katridariću, kanoniku senjskome, jednome od djelatnika u drugoj fazi rada senjske tiskare, znamo vrlo malo, i to malo ponajviše zahvaljujući tiskanim podacima na knjigama tiskanima u Senju 1507. i 1508. godine. Od pet tiskanih knjiga iz drugog razdoblja rada ove tiskare na tri knjige spominje se, uz ostale, i Tomas Katridarić, đakon i kanonik senjski. Prva tiskana knjiga iz druge faze rada senjske tiskare je *Naručnik plebanušev*. Uvod i kolofon je nešto opširniji pa ga je zato vrijedno navesti u cijelosti. Kolofon donosi zanimljive podatke o početku i svršetku tiskanja:

"V ime božie amen6 . let6 božih6 č. f. ž (=1507) miseca mae dan' . j. (=30) počine štampa ovih6 knjig'.

Ove knjige ke se zovu Naručnik6 plebanušev6 biše štampane v Seni po nareen'ju počtovanoga gdina Silvestra Bedričića arhižakna i vikara sen'skoga na tlik6 trud6 od mnogo redovnikov6 proš6n6 i po mnogo gospode potaknen'ju doprotumačene po veće našega ezika redovnikih6 i za istinu nikih6 meštar6 i doktrv6 kih6 imna ne izriču se za ukloniti se tšće slve. Ke knjige bše komponene i korožene po domini Urbani z Otočca i po Tomasu d'ekonu kanonicih6 crkve senske. I bi štampa svršena po meštru grguru Senaninu ki navlašć6 na to delo pride iz Benetak6 i svr(še)ne biše v hiži rečenoga gospodine arhižakna Maseca avgusta na dan6 i (=20) tr6 ž (=7) v letih6 Spasitela našega . č f ž (=1507).¹

Druga knjiga senjske tiskare je *Tranzit sv. Jerolima*, a kolofon glasi:

"Svršene biše knjige sie ke se zovu Transit. Stga Erolima v Seni v hiži poštovanoga gdina Silvestra Bedričića arhižakna senskoga. Komponene i korežene Urbanom6 i Tomasom6 kanon'cih6 crkve senske. Štampane po meštru Grguru Senaninu Maseca mae na d (=5) dn V letih6 gnih6 č. f. 3 (1508)".²

Treća tiskana knjiga je *Korizmenjak*, kolofon glasi:

"Svršen6 Korizmenak6 fratra Ruberta učin6n6 na ugoenie svećenoga veličastva krala Fran'ta protomačen6 z latinskoga ezika na hrvac'ki po popi Peri Ekov'čići i po popi Silvestri Bedričići ki mole vas6 čast'ni oci ki budete va ne čtali. Ako naidete omršnju prez česa ni vi napravite a nam6 ne zamirite zač smo rodom6 Hrvate a naukom6 latinskim6 priprosti. Da va ufan'e onoga ki vsa vlada esmo e počeli i svršili Nemu budi hvala sada i vazda. Amen6.

Ove knjige ke se zovu fra Rubert6 biše štampane po nareeniju počtovanoga gdna Silvestra Bedričića arhižakna crkve senske. I te knjige biše komponene i korežane dominom6 Urbanom6 i Tomasom6 Katridarićem6 kanonicih6 rečene crkve senske. Štampane po meš/t/ru Grguru Senaninu. I bi štampa svršena v hiži rečnoga gdna Silvestra Maseca oktubra dan ž i (17) V letih6 Spasitela našega. Č. F. Z (1508)."

Četvrta tiskana knjiga u drugom razdoblju senjske tiskare bila je "*Mirakuli slavne d(e)ve Marie*. Najpotpuniji sačuvani primjerak u Hrvatskoj akademiji ima 77 listova, a nema zadnjega lista gdje je vjerojatno bio kolofon. Sličan je problem i s petom knjigom "*Meštrija od dobra umrtija*", nije sačuvan niti jedan cjeloviti primjerak. Pretpostavlja se da su tiskane u razdoblju 1507. i 1508. godine u Senju. Na ovim dvjema ne navode se imena Urbana i Tomasa, kanonika, ali se pretpostavlja da su upravo oni koji su je pripremali i ispravljali

¹ A. NAZOR, 1978.

² A. NAZOR, 1978.

s drugim suradnicima koji su radili i na prve tri knjige.³

Kao što je spomenuto Tomas Katridarić je radio od 30. svibnja do 27. kolovoza 1507., dakle, tri mjeseca s drugim suradnicima na izdanju *Naručnika plebanuševa*. Tijekom tiskanja i pripremanja za tisak *Naručnika* pozvan je u Senj i Grgur Senjanin, tiskar iz Venecije.

Tiskanje *Tranzita sv. Jerolima* dovršeno je 5. svibnja 1508. a *Korizmenjaka* 17. listopada 1508.

Meštrija dobra umrića i *Mirakuli slavne deve Marije* dovršeni su 1507. i 1508. godine. Čini se da je kroz ovo vrijeme dok je radila tiskara jedan od korektora i slagara bio Tomaš Katridarić, pa je vjerojatno najveći dio vremena, od 30. svibnja 1507. do 17. listopada 1508. godine, proveo u Senju.

Tomas Katridarić, kanonik senjski, s drugom trojicom – Silvestrom, arhižaknom, Ivanom Mikulanićem, vikarom senjskim i Blažom Pečarićem, kanonikom senjskim – te članovima kaptola senjskoga, 10. svibnja 1509. godine garantiraju i javno potpisuju da Gašpar Turčić, koji se nalazi u zatvoru kod Pavla Polovića, modruškog vikara, nakon oslobađanja neće ništa poduzimati protiv onih koji ga drže u zatvoru. Oni znaju zašto je Gašpar Turčić bio u zatvoru, ali to ne navode u javnom spisu.⁴

Dana 17. ožujka 1511. u Baški svećenik Ivan Mantaković, javni bilježnik, ispituje popa Blaža, plovana bašćanskoga u svezi s crkvom sv. Marka o kojoj se vodi proces tko ima nad njom "jus patronatus" vlasničko pravo. Kao svjedoci prisutni su u Baški pop Tomas Katridarić iz Senja, kanonik senjske crkve i svećenik Matija Baromić iz Senja.⁵

Senjski kaptol šalje 13. ožujka 1521. svoje izaslanike "Gdna Tomasa Katridarića, kanonika i vikara crkve senske, gdna Ivana Marulića i gdna Mihovila Miletića kanonici crkve senske" u procesu što ga imaju Grgur Orlovčić i Jerolim Petelinić u Senju.⁶

Posljednjeg dana listopada 1527. godine Tomas kanonik crkve senjske prisutan je kao svjedok u Baški kad Katuša, pridiivkom Milutića, prodaje svoje trsje svećeniku Lodoviku Dehaniću iz Baške za četrdeset libara.⁷

Dana 17. srpnja 1529. godine Tomas, kanonik senjske crkve, piše iz

³ A. NAZOR, 1978.

⁴ I. Kukuljević SAKCINSKI, 1863. "...Počtovani redovnici, g(ospodin)' Silvestr arhižakan' i g(ospo)d(i)n' Ivan' Mikulanić' vicar' sen'ski, domin' Tomaš' Katridarić' i domin' Blaž Pečarić', kanonici crkve naše sen'ske..."

⁵ DAZd, SZN, Matheus Sonzonius, sv. VI, svešč., 1512. "A to est' bilo pred' popom' Tomasom' Katridrićem' s' senja kanonikom' crkve sen'ske i pred' popom' Matiem' Baromićem' s' Senja."

⁶ I. Kukuljević SAKCINSKI, 1863. 13. III. 1521.

⁷ V. ŠTEFANIĆ, 1954, 149-153.

Dubrovnika knezu Ivanu Obrdanči i izvještava ga o kretanju turske vojske te o raznim detaljima što je sam vidio i doživio. Među ostalim mu javlja neka mu se ubuduće javi u njegov Senj gdje se vraća kada veli "poidoh umriti u patriju u Sen". Ukratko o tom izvještaju E. Hercigonja piše: "Izvještaj kanonika Tomasa, specifičan tekst iz pera jednog duhovnika, čovjeka inteligentna, oštih zapažanja i nesumnjiva dara za selektivnu, sažetu, krajnje informativnu interpretaciju činjenica, koliko god je dokazom njegovih osobnih sposobnosti, isto toliko upućuje na intelektualni potencijal i standard glagoljaške hijerarhije čijim je on članom bio i u kojoj su, za njegova vremena, djelovali ljudi poput "arhižakna" Silvestra Bedričića ili kanonika Blaža Baromića i drugi. Riječ je najvjerojatnije o kanoniku i vikaru senjske crkve Tomasu Katridariću, aktivnom djelatniku druge faze senjske oficine kojega spominju i neke kaptolske isprave..."⁸ Tomas je bio na strani i u službi kralja Ferdinanda. Da je ovo bio Tomas Katridarić, mislim da nam potvrđuje i sitni podatak koji sam pribilježio, a gdje se spominje kako je 5. listopada 1534. Tomas Katridarić, senjski kanonik, prisutan u Rabu kao svjedok prigodom nekog ugovora.⁹

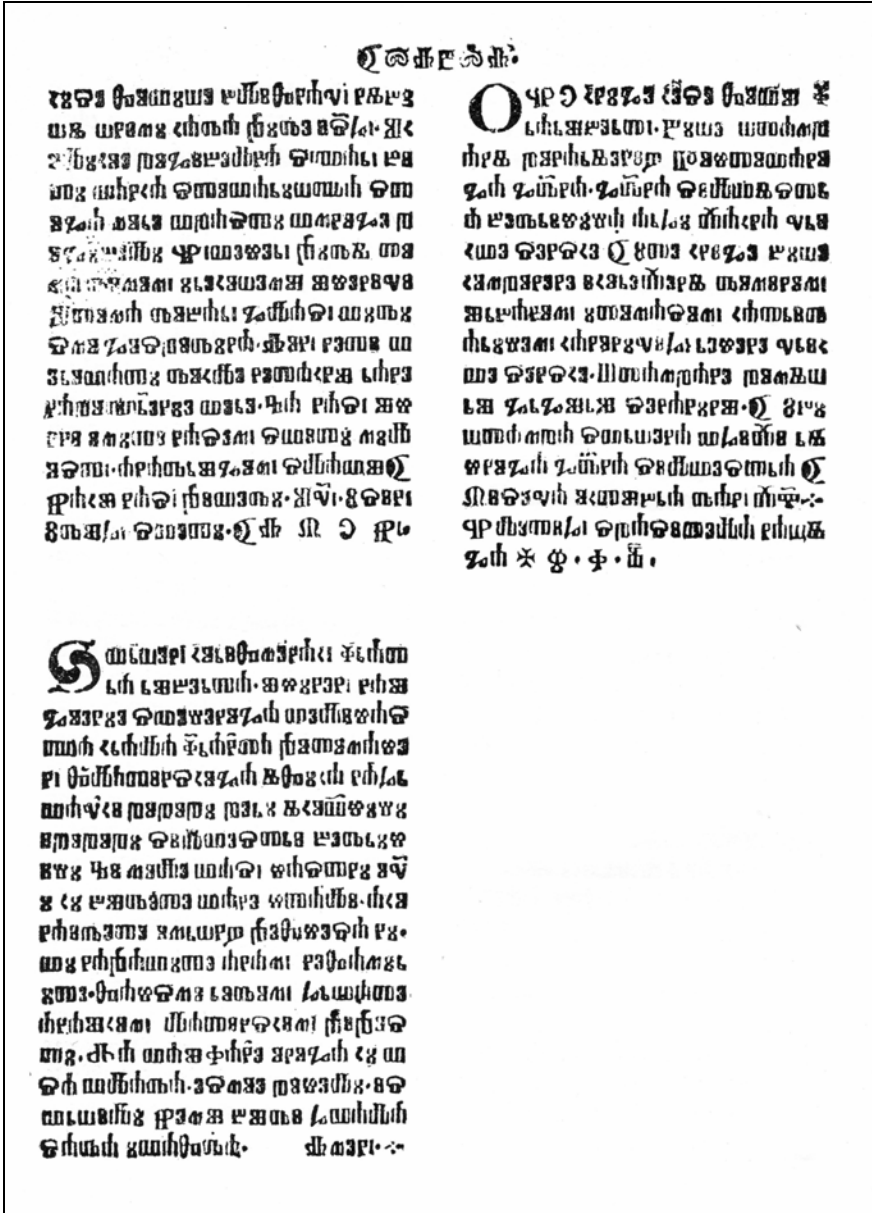
Budući da je prisutan u Rabu 1534. godine kao svjedok, čini mi se da je točna pretpostavka A. Kruminga, da je Tomas Katridarić 27. kolovoza godine 1507. još đakon i da bi do 5. svibnja 1508. bio zaređen za svećenika.¹⁰

Prema ovim sitnim podacima dobivamo i novu sliku o Tomasu Katridariću, svećeniku, koji je poživio dosta dugo i bio veoma aktivan u javnom životu grada Senja, to jest prisutan na javnoj društvenoj pozornici. On je angažirani javni kulturni djelatnik, svećenik u duhu vremena uključen u javni i politički život. Njegov rad i značaj prelazi okvire mjesne crkve, grada Senja, biskupije pa čak i svoga naroda. On je bio angažiran u radu druge faze senjske tiskare. Javlja se u javnim službenim spisima kao svjedok. Njegovi darovi i sposobnosti u službi su kralja, monarhije, nacije, grada, mjesne crkve i potrebnih vjernika kojima je pri ruci kao svjedok, svećenik i domoljub.

⁸ E. HERCIGONJA, 1983, 223-224.

⁹ DAZd, Rapski arhiv, Kutija 9, 5.X. 1534. 378. "...venerabilis dominus Tomassio Catridarich canonico Segnense benemerito ...",.

¹⁰ A. KRUMING, 1248.-1508., 69.

Sl. 1. Kolofon *Korizmenjaka* u kojem se spominje ime senjskoga kanonika Tomasa Katridarića.

Izvori

DAZd, SZN, Matheus Sonzonius, sv. VI, svešč. , 1512.
DAZd, Rapski arhiv, Kutija 9, 5.X. 1534. 378.

Literatura

Eduard HERCIGONJA, *Nad iskonom hrvatske knjige*, Zagreb, 1983, 223-224.
Andrej KRUMING, *Izdanja glagoličeskoj tipografiji v Sene*, u *Senjski glagoljaški krug 1248.-1508.*, 59-104.
Anica NAZOR, *Zagreb riznica glagoljica, katalog izložbe*, Zagreb, 1978.
Ivan KUKULJEVIĆ SAKCINSKI, *Povjestni spomenici*, Knjiga I, Zagreb, 1863.
Vjekoslav ŠTEFANIĆ, Još tri glagoljske isprave bašćanskog notara Mantakovića iz g. 1514. i 1527., *Zbornik historijskog instituta Jugoslavenske Akademije*, Zagreb, 1954, 149-153.

TOMAS KATRIDARIĆ - DER DRUCKER UND DOMHERR AUS SENJ

Zusammenfassung

Der Autor bringt einige neue Archivdaten über Tomas Katridarić, dem Pfarrer und dem Domherrn aus Senj. Tomas Katridarić ist einer von den Arbeitern aus dem zweiten Zeitabschnitt (1507 und 1508 Jahr) der Druckerei aus Senj. Toma Katridarić war, neben dem Pfarrdienst und den Verpflichtungen, ein aktiver Teilnehmer im Öffentlichen- und Gesellschaftsleben der Stadt Senj und der Monarchie.

THE SENJ CANON TOMAS KATRIDARIĆ

Summary

The author writes about some new archival data about Tomas Katridarić, the priest and Senj canon. Tomas Katridarić was one of the workers in the long period (1507 and 1508) of the Senj printing shop. Tomas Katridarić was an active member of public and social life of Senj and the monarchy alongside his service as a priest.